

LUẬN A TỶ ĐẠT MA ĐẠI TỶ BÀ SA

QUYỂN 42

LUẬN VỀ VÔ NGHĨA (Phần 4)

Thế nào là khó thỏa mãn? Cho đến nói rộng ra.

Hỏi: Vì sao soạn ra phần luận này?

Đáp: Vì muốn phân biệt nghĩa là lý trong kinh, nghĩa là trong kinh nói có loại khó thỏa mãn, có loại khó nuôi dưỡng. Trong kinh tuy nói ra lời này mà không phân biệt về nghĩa ấy, kinh là nơi y cứ căn bản của luận này, điều trong kinh không phải thích thì nay cần phải giải thích, cho nên soạn ra phần luận này.

Hỏi: Thế nào là khó thỏa mãn?

Đáp: Những người coi trọng thức ăn, coi trọng cho ăn, ăn nhiều, nuốt nhiều, ăn to, nuốt to, không phải là ít mà có thể có ích, đó gọi là khó thỏa mãn. Những loại coi trọng thức ăn... thì tên gọi tuy có khác mà thể không có gì khác biệt, bởi vì đều là biểu hiện rõ ràng về nghĩa của khó thỏa mãn.

Hỏi: Thế nào là khó nuôi dưỡng?

Đáp: Những loại ham ăn, rất ham ăn, tham lam, rất tham lam, đắm say, rất đắm say, thèm muốn, rất thèm muốn, thích nhia nuốt, thích nếm, mút, chọn lựa mà ăn, chọn lựa mà nuốt, không có điều gì có thể có ích được, đó gọi là khó nuôi dưỡng. Ham ăn, rất ham ăn... thì tên gọi tuy có khác mà thể không có gì khác biệt, bởi vì đều là biểu hiện rõ ràng về nghĩa của khó nuôi dưỡng.

Hỏi: Khó thỏa mãn và khó nuôi dưỡng có gì sai biệt?

Đáp: Ngay trước đây đã nói, đó gọi là sai biệt giữa hai loại ấy.

Hỏi: Vì sao lại soạn ra phần này?

Đáp: Vì muốn làm cho người nghi ngờ có được quyết định rõ ràng. Nghĩa là hai pháp này lần lượt chuyển tiếp tương tự, thấy người khó

thỏa mãn thì người thế gian đều nói người này khó nuôi dưỡng, thấy

người khó nuôi dưỡng thì người thế gian đều nói người này là khó thỏa mãn hoặc có người sinh nghi là hai pháp này chỉ là nên, vì làm cho mỗi nghi ấy được quyết định, hiển bày hai loại này có nghĩa khác nhau, cho nên soạn ra phần luận này. Nghĩa là ngay trước đây nói đến những loại coi trọng ăn nuốt..., không phải là ít mà có thể có ích, đó gọi là khó thỏa mãn; những loại ham ăn, rất ham ăn..., không có điều gì có thể có ích được, đó gọi là khó nuôi dưỡng. Lại nữa, nhiều ham muốn mà khó thỏa mãn, bởi vì mong cầu nhiều thức ăn; không vui đủ là khó nuôi dưỡng, bởi vì chọn lựa mà ăn. Trong này, văn tóm lược chỉ dựa theo thức ăn mà nói, nên biết rằng áo quần...cũng có hai nghĩa, có bản không có hỏi, đáp về sự sai biệt này.

Hỏi: Vì sao trong này không hỏi đến sự sai biệt?

Đáp: Nên hỏi mà không hỏi đến thì nên biết rằng nghĩa này có khác. Lại nữa, trả lời không khác với trước cho nên không hỏi lại nữa, không giống như nhiều ham muốn và không vui đủ, cho nên trả lời khác với trước.

Thế nào là dễ thỏa mãn? Cho đến nói rộng ra.

Hỏi: Vì sao soạn ra phần luận này?

Đáp: Vì muốn phân biệt nghĩa lý trong kinh nghĩa là trong kinh nói có loại dễ thỏa mãn, có loại dễ nuôi dưỡng. Trong kinh tuy nói ra lời này mà không phân biệt về nghĩa ấy, kinh là nơi y cứ văn bản của luận này, điều trong kinh không giải thích thì nay cần phải giải thích. Lại nữa, trước nói đến khó thỏa mãn, khó nuôi dưỡng, nay muốn nói đến pháp đối trị gần của chúng, cho nên soạn ra phần luận này.

Hỏi: Thế nào là dễ thỏa mãn?

Đáp: Những loại này không coi trọng thức ăn, không coi trọng cho ăn, không ăn nhiều, không nuốt nhiều, không ăn to, không nuốt lớn, ít mà có thể có ích thì gọi là dễ thỏa mãn. Không coi trọng thức ăn... thì tên gọi tuy có khác mà thể không có gì khác nhau, bởi vì đều là biểu hiện rõ ràng về nghĩa của dễ thỏa mãn.

Hỏi: Thế nào là dễ nuôi dưỡng?

Đáp: Những loại không ham ăn, không quá ham ăn, không tham lam, không quá tham lam, không đắm say, không quá đắm say, không thèm muốn, không quá thèm muốn, không thích nahi nuốt, không thích nếm mút, không chọn lựa mà ăn, không chọn lựa mà nuốt, hễ có được thì đã có ích, đó gọi là dễ nuôi dưỡng. Những loại không ham ăn... thì tên gọi có khác mà thể không có gì khác nhau, bởi vì đều là biểu hiện rõ ràng về nghĩa của dễ nuôi dưỡng.

Hỏi: Dễ thỏa mãn và dễ nuôi dưỡng có gì sai biệt?

Đáp: Ngay trước đây đã nói, đó gọi là sai biệt giữa hai loại ấy.

Hỏi: Vì sao lại soạn ra phần luận này?

Đáp: Vì muốn làm cho người nghi ngờ có được quyết định rõ ràng. Nghĩa là hai pháp này lần lượt chuyển tiếp tương tự, thấy người dễ thỏa mãn thì người thế gian cùng nói người này là dễ nuôi dưỡng, thấy người dễ nuôi dưỡng thì người thế gian cùng nói người này là dễ thỏa mãn. Hoặc có người sinh nghi hai pháp này chỉ là nên, vì làm cho mỗi nghi ấy được quyết định, hiển bày về hai loại này có nghĩa khác nhau, cho nên soạn ra phần luận này. Nghĩa là ngay trước đây nói không coi trọng thức ăn..., ít mà có thể có ích, thì gọi là dễ thỏa mãn; những loại không ham ăn..., hễ có được thì đã có ích, đó gọi là dễ nuôi dưỡng. Lại nữa, ít ham muốn là dễ thỏa mãn, bởi vì không mong cầu thức ăn; vui vừa đủ là dễ nuôi dưỡng, bởi vì không chọn lựa mà ăn. Trong này, văn tóm lược chỉ dựa theo thức ăn mà nói, nên biết rằng áo quần... cũng có hai nghĩa, có bản không có hỏi, đáp về sự sai biệt này.

Hỏi: Vì sao trong này không hỏi đến sự sai biệt?

Đáp: Cần phải hỏi mà không hỏi đến thì nên biết rằng nghĩa này có khác. Lại nữa, trả lời không khác với trước cho nên không hỏi đến nữa, không giống như ít ham muốn và vui vừa đủ, cho nên trả lời khác với trước.

Nên biết trong này có lúc ăn ít mà gọi là khó thỏa mãn, như ăn nên nắm cơm có thể no đủ, mà lại ăn hai nắm... có lúc ăn nhiều mà gọi là dễ thỏa mãn, như ăn nên học mới có thể no đủ, nhưng chỉ ăn những gì có được chứ không ăn nhiều hơn nữa.

Xưa có con voi cái tên gọi là ma-đô, từ phương khác chở Phật-đà-đô đi vào nước Ca-thấp-di-la, nhờ phước lực ấy mà sau khi mạng chung sinh vào cõi này được làm thương trưởng phu, xuất gia tu đạo thành bậc A-la-hán, vì sức mạnh của tập khí kiếp trước mà mỗi ngày ăn nên học mới được no đủ. Lúc sắp nhập Niết-bàn, tập hợp những tỳ kheo ni đã từng cúng dường thân cận, nói rằng: tôi sẽ nói cho các cô về pháp thù thắng của tôi. Ni chúng nói có vẻ trách móc: Tôn giả đã dễ thỏa mãn, quả thật có pháp thù thắng hay sao? A-la-hán nói: Các cô đừng tự mình xem thường, tôi thật sự là dễ thỏa mãn. Tỳ kheo ni nói: Ngay ăn nên học, như thế nào là dễ thỏa mãn? A-la-hán nói: Các cô không biết trước khi tôi sinh ở nơi này, đã từng làm con voi cái chở Phật-đà-đô đi vào nước này, nhờ thiện nghiệp ấy nay được làm người xuất gia tu đạo thành bậc A-la-hán, vì sức mạnh của tập khí còn lại cho nên mỗi ngày phải ăn

nên học năm đầu cơm, luôn luôn tự mình hạn chế số lượng, chỉ ăn nên học, để thỏa mãn như vậy không phải là tôi thì là ai? Lúc ấy tỳ kheo ni đánh lễ sám hối nhận lỗi của mình.

Lại nữa, vua Thắng quân nhờ sức mạnh của phước đức mà mỗi ngày có thể ăn cơm - uống nước mía, mỗi loại hai hộc lớn, nước và cơm này nhờ vào nên cây mía và nên nhánh lúa mà sinh ra, nhưng tự mình hạn chế số lượng đều ăn nên học.

Đây đều là ăn nhiều mà gọi là dễ thỏa mãn.

Có lúc chọn lựa để ăn mà gọi là khó nuôi dưỡng, như ăn thức ăn sơ sài đủ để có thể no đủ, mà vì ham ăn cho nên chọn lựa thức ăn để ăn. Có lúc chọn lựa để ăn mà gọi là dễ nuôi dưỡng, như ăn thức ăn sơ sài không có thể suy trì được thân thể, chọn lựa để ăn thì mới có thể no đủ, mà tâm không tham đắm đối với thức ăn ngon. Có lúc tham nhiều mà ăn ít, như quạ, diều hâu... có lúc ăn nhiều mà tham ít, như voi, ngựa... có lúc tham và ăn đều nhiều, như chó - mèo...có lúc tham và ăn đều ít như rùa, cua.

Khó thỏa mãn và khó nuôi dưỡng đều là căn bất thiện tham, bao gồm cả sáu thức thuộc cõi dục; dễ thỏa mãn về dễ nuôi dưỡng đều là căn thiện vô tham, bao gồm cả sáu thức, hệ thuộc ba cõi và không hệ thuộc. Như trong kinh nói: : “Có bốn thánh chứng đều lấy vui vừa đủ làm tự tánh của mình”. Bốn thánh chứng này nói rộng ra như trong phẩm luận về bất hoàn ở Chương Định Uẩn.
